

ВІДГУКИ. РЕЦЕНЗІЇ. ПОВІДОМЛЕННЯ

Маркова Олена Миколаївна
доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри теоретичної
та прикладної культурології
Одеської національної музичної академії
ім. А. В. Нежданової

РЕЦЕНЗІЯ**на монографічне дослідження О. С. Афоніної
"Коди культури і "подвійне кодування" в мистецтві"**

Дослідження О. Афоніної "Коди культури і "подвійне кодування" в мистецтві" розкриває актуальні проблеми сучасного мистецтва, оскільки твори постмодернізму рясніють переінтерпретаціями, переінакшенням, переграванням класичних сюжетів, музичних тем, відомих образів. Сучасне мистецтво стало своєрідним "розчаклуванням світу" (М. Вебер) або розкодуванням змісту художніх творів. Період найінтенсивніших експериментів і пошуків західних митців у різних видах мистецтва припадав на ХХ ст. Однак й досі механізми "подвійного кодування" в мистецтві з використанням культурних кодів не отримали належного дослідження

Так чи інакше, послідовне культургерменевтичне виявлення кодів культури у новому контексті тісно пов'язане з системою сприйняття цих семіотичних відносин або так званим феноменом "подвійного кодування" у мистецькому образотворенні. Актуальність дослідження О. Афоніної полягає у спробі простежити еволюцію феноменів коду і процесу кодування, зокрема подвійного, від ранніх форм духовної культури і до їхньої унікальної трансформації в умовах пост-постмодернізму на прикладах з різних видів мистецтва.

У першому методологічному розділі монографії сконцентровані праці вчених з неklasичної філософії, культурології, мистецтвознавства (Ж. Бодрійяр, В. Декомб, Ж. Дельоз, Ж. Дерріда, Ю. Крістева, Ж. Лакан, С. Лангер, К. Леві-Строс, Ж. Ліотар, Я. Мукаржовський, Ф. Ніцше, Ч. Пірс, Ф. де Соссюр, А. Усманова, М. Фуко, Ф. Шлейермахер, У. Еко, Л. Ельмслев), які дали змогу здійснити аналіз коду і "подвійного кодування" у контексті семіотики, структуралізму, постструктуралізму, психоаналізу, культурологічної герменевтики і постмодернізму. Автором монографії обґрунтовано семіотичні традиції культурного коду, вираженого певною сталою структурою, та розуміння феномена "подвійного кодування" в історії духовної культури.

Друга глава монографії О. Афоніної зосереджена на розгляді коду (знаку, символу), починаючи від його генезису, з подальшим вивченням як основи семіотики творчості. Закріплюючись у міфопоетиці, фольклорі та релігії, а також образно втілюючись через "подвійне кодування" у різних видах мистецтва, потрапляючи у нові умови і соціокультурні контексти, культурний код зберігає свій основний зміст: код – текст – контекст – мова – історія, складаючи діалектичний процес безперервного культурно-історичного руху, який творить культуру.

Різні види мистецтва, включаючи мистецтво постмодернізму, ґрунтуються на умовних знаках (наприклад, рухах у хореографії), символах у образотворчому мистецтві, симулякрах, позначеннях, образах, моделях побудови тексту, для розуміння яких використовуються положення про культурно-історичну незмінність коду. Цьому присвячена третя глава монографії О. Афоніної, в якій виокремлені основні концепти "подвійного кодування" (цитата, алюзія, ремінісценція, контамінація, конотація, пастіш) у музичному, образотворчому, хореографічному мистецтві.

Видовим специфікаціям "подвійного кодування" в постмодерністській творчості сучасних митців присвячена четверта глава монографії О. Афоніної. Виявляючи невизначеність і фрагментарність драматургічного розвитку, відмову від класико-романтичних традицій, втрату змістової глибини, гібридизацію жанрів, образів – культурних кодів у діалозі, грі, іронічному прочитанні із використанням цитат (алюзій, ремінісценцій), у монографії обґрунтовується текстотворча функція феномена "подвійного кодування", особливо як постмодерністичного образотворення в мистецтві. На основі аналізу

Відгуки. Рецензії. Повідомлення

матеріалів з музичного, образотворчого, хореографічного мистецтв пояснюється специфіка кодомовного мистецтва через концепти-епістеми: "дискурс", "дискурсивна практика", "дискурсивні події", "архів" (М. Фуко); "семіотичну структуру" (Р. Якобсон та У. Еко); "лейбл, лабіринт" (У. Еко); "фонологію – мову" (Празький лінгвістичний гурток, Чеська семіотична школа, Я. Мукаржовський); "міф" (К. Леві-Строс); "інтонацію" (Б. Асаф'єв), "комунікативні архетипи, музичні лейбли" (Д. Кірнарська).

Дослідження О. С. Афоніної відзначено незаперечною новизною, масштабністю задуму, переконливістю концепції, бездоганною логікою побудови та вагомістю отриманих результатів, що представляє практичну цінність рецензованої монографії.

Література

1. Афоніна О. С. Коды культуры і "подвійне кодування" в мистецтві: монографія / О. Афоніна. – К.: НАКККіМ, 2017. – 314 с.

Гончарова Олена Миколаївна
доктор культурології, професор
Київського національного університету
культури і мистецтв

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Ж.З. Денисюк

"Постфольклор інтернет-комунікації в аксіологічному вимірі"

Монографія Ж. З. Денисюк присвячена висвітленню проблематики функціонування аксіосфери сучасного суспільства в умовах трансформаційних змін. Актуальність рецензованої праці зумовлена підвищенням ролі комунікативних технологій і практик у сучасних суспільствах, які фокусують низку ключових проблем функціонування суспільної свідомості, взаємодії матеріального й духовного компонентів, формування ціннісно-світоглядних орієнтирів людини.

Проблемне поле дослідження поєднує теоретичні здобутки культурології, фольклорного дискурсу, теорії масових комунікацій, що дало змогу авторці застосувати цілісний культурологічний підхід до осмислення взаємовпливів та трансформаційних змін аксіосфери, репрезентації ціннісно-смыслових значень та ідеалів соціуму в культурному просторі через тексти постфольклору, які зародилися в інтернет-просторі.

Загальна стратегія дослідження розгортається через застосування методів дослідження – системного, культурологічного, семіотичного, аксіологічного, що дало змогу дослідити феномен постфольклору як культурну та комунікативну практику сучасності, розкрити характер ігрового та карнавалізованого креативу, виявити сутнісні змісти його конотацій та ціннісно-смыслових домінант, детермінованих комунікативними практиками інтернету.

Наукова новизна монографії Ж. З. Денисюк полягає у розкритті значення комунікації та творів постфольклорного типу в системі ціннісних орієнтирів сучасного світу та визначенні місця людини в ньому.

Практична значимість монографії полягає у можливості широкого застосування матеріалів дослідження культурологами, мистецтвознавцями, соціологами з метою більш поглибленого вивчення функціонування аксіосфери сучасного суспільства та проблематики, пов'язаної з питаннями її аномії та фрагментації, а також в освітньому процесі, а також у розробці лекційних курсів, посібників і підручників із культурології, теорії та історії культури, соціології культури і под. та низки відповідних спецкурсів.

Отже, монографія Ж. З. Денисюк є цілісним завершеним і оригінальним дослідженням, яке є вагомим внеском до культурологічного дискурсу та може бути рекомендована до друку.

Література

1. Денисюк Ж. З. Постфольклор інтернет-комунікації в аксіологічному вимірі. Київ: НАКККіМ, 2017. 384 с.: кольор. вкл.